

Pro Regio

Fundacja Rozwoju Regionów

WŁASNOŚĆ INTELEKTUALNA

BIULETYN WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

NR 1/2010

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

**Jak korzystać
ze wsparcia na ochronę
własności przemysłowej**

Strategie ochrony

Patent europejski

**Wyzwania Światowej
Organizacji Własności
Intelektualnej (WIPO)
na XXI w.**

**Projekt „Przedsiębiorco, chroń swój pomysł!
Biuletyn własności intelektualnej dla przedsiębiorców”
jest realizowany przez
Fundację Rozwoju Regionów ProRegio**

Fundacja Rozwoju Regionów

W ramach projektu od stycznia 2010 r. do marca 2012 r. ukaże się 8 edycji biuletynu.

Patronat honorowy nad projektem sprawują:

MINISTERSTWO GOSPODARKI

URZĄD PATENTOWY
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Patronat medialny nad projektem sprawuje:

Wydawca:
Fundacja Rozwoju Regionów ProRegio
ul. 23 Lutego 7, 61-741 Poznań
tel. 61 855 05 28, tel./fax 61 855 05 29
e-mail: biuro@proregio.org.pl
www.proregio.org.pl

Redakcja: Jerzy Gontarz
Obsługa merytoryczno-techniczna: Paweł Siedlecki
Projekt logotypu: Wojciech Janicki
Projekt graficzny: Alina Merha – Smartlink
Skład: Smartlink
Zdjęcie na okładce: Szymon Jankowski/Żelazna Studio

FOT. EWIA BIELANCIK

Szanowni Innowacyjni Przedsiębiorcy,

Wiedza to potęga – mawiał znany angielski twórca empiryzmu i podstaw filozofii nauki – Francis Bacon. W Gospodarce Opartej na Wiedzy konkurencja między przedsiębiorstwami to konkurencja o wiedzę. Konkurencja o wiedzę chronioną, czyli – najprościej mówiąc – rezultaty intelektualnej działalności człowieka podlegające ochronie formalnej i nieformalnej. Prawo autorskie, własność przemysłowa, know-how to zagadnienia, które powinny być dziś znane każdemu innowacyjnemu przedsiębiorcy.

W tym celu oddajemy w Państwa ręce pierwszy numer biuletynu „Własność Intelektualna”. Z zamiarem stworzenia takiej inicjatywy Fundacja Rozwoju Regionów ProRegio nosiła się już od dawna. Brakowało tylko... funduszy. Z pomocą przyszedł Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka. Z myślą o tych wszystkich przedsiębiorcach, którzy zgłaszali nam swoje problemy dotyczące własności intelektualnej, przygotowaliśmy projekt i uzyskaliśmy dofinansowanie.

Wasza inicjatywa jest ważna i potrzebna polskim przedsiębiorcom – powiedzieli Minister Gospodarki, Prezes UPRP i Prezydent PKPP Lewiatan, obejmując projekt patronatem honorowym. Wierzę, że tak właśnie jest i zachęcam do zgłaszania propozycji tematów, które powinny się – Państwa zdaniem – znaleźć w naszym biuletynie.

W tym numerze stwierdzenie „wiedza to potęga” przytaczają też przedstawiciele Światowej Organizacji Własności Intelektualnej z siedzibą w Genewie. Na łamach naszego magazynu rekomendują swoją instytucję i starają się wyjaśnić, dlaczego tak ważna jest ochrona własności intelektualnej we współczesnej gospodarce. Znajdą tu Państwo również informacje o programach wspierających uzyskanie ochrony własności przemysłowej i wiele innych ciekawych zagadnień.

Zapraszam do lektury

Anna Tomtas-Anders
Dyrektor Generalny
Fundacji Rozwoju Regionów ProRegio

- 4 Łatwiejsza droga do patentu**
– rozmowa z Radosławem Runowskim, dyrektorem Zespołu Własności Przemysłowej PARP
- 6 Dotacje na innowacje –**
Fundusze Europejskie na własność intelektualną
- 8 Chronią swoją przyszłość**
– jak Elpigaz korzysta ze wsparcia w ramach poddziałania 5.2.1 PO IG
- 10 Ochrona daje korzyści**
– własność intelektualna a innowacyjność
- 12 Kumulacja praw wyłącznych**
– ze strategii zarządzania ochroną własności intelektualnej
- 15 Zakres przedmiotowy patentu europejskiego**
– o wykładni zastrzeżeń patentowych
- 17 Wiedza to potęga**
– Rola WIPO we współczesnej gospodarce
- 19 Flesz**
– informacje o szkoleniach i konferencjach

Łatwiejsza droga do patentu

FOT. PIOTR WANIOREK/ZELAZNA STUDIO

Najlepszą formą ochrony wynalazku jest patent. Daje on największą ochronę na rynku oraz prestiż – mówi Radosław Runowski, dyrektor Zespołu Własności Przemysłowej Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Od 1 lutego można składać wnioski o dofinansowanie na uzyskanie lub realizację ochrony własności przemysłowej w ramach poddziałania 5.4.1 PO IG. Jak duże jest zainteresowanie?

Radosław Runowski: W tej chwili nie napływa zbyt wiele wniosków, co wynika z niszowości tego działania. Niestety, badania i rozwój nie są mocną stroną naszych przedsiębiorstw i w związku z tym pojawia się również problem z liczbą wytworów intelektualnych, które finalnie podlegać mogą ochronie. Pewne zainteresowanie jednak jest. Od początku trwania tego działania złożono ponad 90 wniosków. Biorąc pod uwagę specyfikę działania i sektor, do którego jest ono skierowane – tylko do mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw – to i tak dużo, aczkolwiek jeśli weźmiemy pod uwagę budżet na poziomie 35 mln

euro, to wykorzystanie środków nie jest znaczne. Zapewne jeśli do ubiegania się o dofinansowanie dopuszczone zostałyby duże przedsiębiorstwa, które często mają własną bazę naukowo-badawczą, wniosków byłoby dużo więcej.

Na podstawie już zawartych umów widzimy, że wartość dofinansowania waha się od 4 tys. zł do prawie 400 tysięcy. Od czego to zależy?

Przede wszystkim kwota jest uzależniona od procedury zgłoszeniowej, jaką dany przedsiębiorca wybiera, oraz liczby krajów, w których chciałby ubiegać się o ochronę – ponieważ na każdy kraj należy wyasygnować określoną opłatę. Opłaty urzędowe są w tym wypadku największym obciążeniem. Oprócz tego koszty wynikają również z obowiązku tłumaczenia dokumentów. Do tego do-

chodzi „opłata rzecznikowska” – koszt wynajęcia pełnomocnika, który zgodnie z przepisami obowiązującymi w danym kraju może reprezentować przedsiębiorcę wobec organu własności przemysłowej. Są to zatem trzy podstawowe elementy, które decydują o tym, jak duży jest koszt całego przedsięwzięcia. Najwyższa wartość dofinansowania, jaką może otrzymać firma, to 400 tys. zł. Największe wnioskowane dotychczas dofinansowanie wyniosło 399 tys. zł.

O jakiego rodzaju ochronę własności najczęściej starają się firmy?

Dominują projekty związane z udzielaniem dofinansowania na ochronę wynalazku.

Patrząc na dotychczas składane wnioski, czy można, pana zdaniem, pokusić się o wskazanie, jaka z perspektywy polskich firm ochrona własności intelektualnej jest najbardziej potrzebna?

Najpopularniejsza forma ochrony własności intelektualnej dotyczy znaku towarowego, którego jednak nie obejmuje dofinansowanie udzielane w ramach poddziałania 5.4.1 PO IG. Zdecydowanie duże znaczenie ma ochrona patentowa. Z punktu widzenia przedsiębiorcy istotny jest również prestiż, który daje posiadanie się patentem. Jeżeli chodzi o kraje, w których przedsiębiorcy najczęściej zapewniają sobie ochronę własności intelektualnej, dominują państwa Europy Zachodniej. Ale zaczynają się pojawiać również inne, bardziej egzotyczne rynki – np. Chiny. Firmy dostrzegają, że warto starać się o ochronę także na tym rynku, który z punktu widzenia europejskich przedsiębiorców nie jest rynkiem bezpiecznym ze względu np. na kopiowanie technologii lub urządzeń. Warto zatem mieć możliwość, jeśli zaistnieje taka konieczność, dochodzenia swoich praw.

Obok zabezpieczenia swojej własności intelektualnej, a więc np. ochrona wynalazku, w ramach poddziałania 5.4 można pozyskać wsparcie na unieważnienie obowiązującego patentu. Jak wielu przedsiębiorców wnioskowało o dofinansowanie na przeprowadzenie takiej procedury?

Mimo iż wsparcie na ten cel jest oferowane od 2008 r., żadnego wniosku o dofinansowanie dotyczące tego zakresu nie złożono.

Z czego to wynika?

Być może dzieje się tak dlatego, że są to zwykle sytuacje skomplikowane, a pro-

cesy unieważniania patentu trwają długo. Poza tym z opinii praktyków wynika, że orzecznictwo jest trudne do przewidzenia, więc prawdopodobnie firmy małe, do których skierowane jest poddziałanie 5.4.1, nie mają możliwości i czasu, żeby w ten sposób zabiegać o swoje prawa.

W opisie działania, które PARP realizuje, jest mowa o tym, że jego celem jest poprawa funkcjonowania rynku innowacji w Polsce. Jakie wskazałyby pan jego najważniejsze słabości? Co powoduje, że polskie firmy tak mało zgłaszają wynalazków?

Wydaje mi się, że problem leży w braku bazy naukowo-badawczej w sektorze MŚP. Samo istnienie możliwości uzyskania dofinansowania kosztów związanych z ochroną nie spowoduje zwiększenia liczby patentów. Najpierw musi powstać wytwór intelektualny, który będzie można chronić i ubiegać się o dofinansowanie w tym zakresie.

Nasze działanie jest więc komplementarne w stosunku do innych działań PO IG, np. 1.4-4.1, które nastawione jest na rozwój technologii, działania 4.2 i innych, które kończą się wytworzeniem nowego produktu, nowej technologii. My finansujemy jedynie końcową fazę tego procesu.

Czy oprócz kulejącej innowacyjności nie należy szukać przyczyn w niewystarczającej świadomości wśród małych i średnich przedsiębiorstw? Niewielu przedsiębiorców wie, w jaki sposób mogłoby zadbać o swoje prawa. Firmy boją się skomplikowanych procedur.

Wnioskodawcy aplikujący o dofinansowanie z reguły uzyskują w tej dziedzinie pomoc ze strony rzecznika patentowego, który dobrze zna odpowiednie procedury. Koszty związane z taką pomocą podlegają dofinansowaniu. Własność intelektualna nie jest pojęciem nowym, nabiera jednak coraz większego znaczenia. Oczywiście trzeba również wykonać pewną pracę polegającą na uświadamianiu, czym ona jest i w jaki sposób można ją chronić. Szerzeniu informacji służy chociażby poddziałanie 5.4.2, w którym promujemy własność intelektualną – mówimy, co nią jest, jak ją chronić, w ramach jakich procedur międzynarodowych.

Na co powinny zwrócić szczególną uwagę osoby aplikujące o dofinansowanie z poddziałania 5.4.1?

Trzeba pamiętać przede wszystkim o tym, żeby dobrze wypełnić wniosek.

Zaznaczam, że jest to chyba najprostszy wniosek, jaki został stworzony w ramach Programu Innowacyjna Gospodarka. Warto zwrócić szczególną uwagę na opis badań, w wyniku których powstał dany przedmiot zgłoszenia – badań przemysłowych czy tzw. prac rozwojowych, co jest zgodne z rozporządzeniem nr 800 z 2008 r. Zadaniem przedsiębiorcy w tym przypadku jest wskazanie, poprzez przyzmat definicji, która zawarta jest w tym rozporządzeniu, na jakim etapie badań powstał wytwór intelektualny. To jest bardzo istotne, bo od tego między innymi zależy poziom możliwego dofinansowania. Wymóg ten wynika bezpośrednio z unijnego rozporządzenia i trzeba się do niego zastosować. Jeśli chodzi o błędy formalne, problem jest mniejszy, ponieważ można je poprawiać.

Jak długo będzie jeszcze można składać wnioski?

Do końca roku, chyba że wcześniej wycożerpana zostanie alokacja na ten rok, ale sadzę, że to tak szybko nie nastąpi. Poza tym planujemy, że w kolejnych latach również będzie to konkurs otwarty.

Rozmawiał **Krzysztof Orłowski**

35,1 mln euro

Poddziałanie 5.4.1 PO IG „Wsparcie na uzyskanie/realizację ochrony własności przemysłowej” to program skierowany do mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorstw. O dofinansowanie starać się można na pokrycie kosztów przygotowania zgłoszenia wynalazku, wzoru użytkowego lub wzoru przemysłowego w krajowych, regionalnych lub międzynarodowych organach udzielających ochrony lub – druga możliwość – na pokrycie kosztów związanych z wszczęciem i prowadzeniem postępowania w zakresie unieważnienia tego typu ochrony (dotyczy to firm, które chciałyby rozwijać działalność w dziedzinie, która została zastrzeżona przez kogoś innego).

Z projektodawcami składającymi wnioski w 2008 r. podpisano 25 umów o dofinansowanie, a ze składającymi wnioski w 2009 r. – 14 umów. Kwoty, na jakie opiewały umowy, wahały się w przedziale od 4,4 tys. do 399 tys. zł.

Przykładowe projekty, na które przyznano wsparcie, to:

- działania mające na celu uzyskanie ochrony wynalazku Pocket ECG oraz rozszerzenie ochrony na terytorium UE, USA i Indii przez warszawską firmę Medicalalgorithmics (dofinansowanie: 266 tys. zł)
- zgłoszenia wynalazku bezpiecznej zakrętki do zabezpieczania pojemników przed dostępem dzieci przez pabianicką firmę Suwary (12,3 tys. zł)
- uzyskanie ochrony własności przemysłowej na urządzenie do mycia odpadów folii w trybie międzynarodowej procedury PCT przez firmę Solagro z miejscowości Kodeń w woj. lubelskim (90,3 tys. zł).

Budżet poddziałania 5.4.1 wynosi 35,1 mln euro. Kwota środków przeznaczonych na dofinansowanie projektów w 2010 r. wynosi 36,2 mln zł.

Źródło: PARP. Więcej informacji o tym instrumencie wsparcia w artykule „Dotacje na innowacje”, str. 6

Dotacje na innowacje

Jakub Anders

FOT. EWA BIELANCZYK

Jakub Anders
– promotor projektów
innowacyjnych PARP

Przepływ rozwiązań innowacyjnych w gospodarce wzrośnie wraz z upowszechnieniem stosowania praw własności intelektualnej. Fundusze Europejskie mogą dać znaczący impuls dla rozwoju tego rynku, ale musimy z nich mądrze korzystać.

Kilka lat temu instytucje decydujące o zakresie i formie pomocy unijnej przeznaczonej dla Polski na lata 2007-2013 po raz pierwszy opracowały instrumenty skierowane do przedsiębiorców starających się m.in. o uzyskanie praw wyłącznych dla swoich pomysłów i rozwiązań. W Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka (PO IG) stworzono np. działania, które pozwalają przedsiębiorstwom pozyskać kompleksowe wsparcie finansowe zarówno na opracowanie nowego wzoru użytkowego lub przemysłowego, jak i na pokrycie kosztów związanych ze zgłoszeniem takiego wzoru. Ponadto możliwości finansowania zakupu wartości niematerialnych i prawnych pojawiają się nie tylko w PO IG, ale i w ramach 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO).

Nowe wzory i prawa ochronne

Do najciekawszych instrumentów wsparcia należy **działanie 4.2 „Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego” PO IG**. Działanie to stanowi m.in. kompleksowe źródło wsparcia dla przedsiębiorców zainteresowanych opracowaniem i wdrożeniem do produkcji nowego produktu podlegającego ochronie prawnej w postaci **prawa ochronnego na wzór użytkowy lub prawa z rejestracji**. Wsparcie obejmuje finansowanie kosztów związanych z opracowaniem wzoru przemysłowego lub użytkowego oraz wdrożenie go do produkcji. Co ważne, finansowaniu podlegają zarówno koszty związane z opracowaniem wzoru, jak i koszty usług doradczych pozwalających na opracowanie koncepcji oraz niezbędnej dokumentacji technicznej, wydatki na szkolenia potrzebne do prawidłowego wdrożenia nowych produktów wzorniczych, a także zakup środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, wykorzystywanych w trakcie tworzenia partii testowej i wdrożenia wzoru do produkcji seryjnej. Wnioskodawcy mogą składać projekty o minimalnej wartości 400 tys. zł, a poziom dofinansowania, w zależności od lokalizacji pro-

jektu i wielkości wnioskodawcy, wynosi od 30% do 70% kosztów kwalifikowanych projektu.

W ramach PO IG udostępniono **poddziałanie 5.4.1 „Wsparcie na uzyskanie/realizację ochrony własności przemysłowej”** – pierwszy tego typu instrument przeznaczony na finansowanie projektów związanych z zarządzaniem własnością przemysłową w przedsiębiorstwie. W ramach projektu finansować można koszty związane ze **zgłoszeniem wynalazku lub wzoru przemysłowego** w celu uzyskania ochrony w kraju, regionie lub poza granicami. Można również finansować koszty przygotowania zgłoszenia przez zawodowego pełnomocnika (rzecznika patentowego). Jednocześnie przedsiębiorcy mają możliwość uzyskać w ramach poddziałania 5.4.1 wsparcie na pokrycie wydatków związanych z dochodzeniem swoich praw w postępowaniu dotyczącym nieważnienia patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji oraz stwierdzenia wygaśnięcia patentu, prawa ochronnego lub prawa z rejestracji. Podstawowym ograniczeniem związanym z objęciem ochroną zgłoszenia na terytorium RP jest wykorzystanie w tym celu trybu zgłoszenia międzynarodowego, w ramach którego terytorium RP nie jest jedynym obszarem wnioskowanej ochrony. Projekty mogą składać: mikro-, małe i średnie przedsiębiorstwa. Poziom dofinansowania wynosi od 35% do 70%, a możliwa wielkość projektu – od 2 tys. zł, aż do 400 tys. zł.

Innowacyjność oraz nabycie wartości niematerialnych

W działaniach skierowanych do przedsiębiorców wśród kryteriów decydujących o pozyskaniu wsparcia dominuje innowacyjność, która jest definiowana różnie w poszczególnych programach operacyjnych. Inny jest również zakres możliwych inwestycji kwalifikujących się do dofinansowania. Dla przykładu w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego (WRPO) przedsięwzięcia innowacyjne finansowane w ramach schematu III działania 1.2 do-

tyczą: „innowacji technologicznej, procesowej, produktowej (produkt/usługa), organizacyjnej”. Poza tym powinny być realizowane na obszarach wiejskich i obejmować rozwiązania w zakresie ochrony środowiska, zastosowania technologii informatycznych i komunikacyjnych (ICT) w przedsiębiorstwie, pod warunkiem zastosowania nowych rozwiązań technologicznych stosowanych na świecie nie dłużej niż 3 lata. W przypadku działania 4.4 PO IG finansować można jedynie przedsięwzięcia polegające na przeprowadzeniu nowej inwestycji o wysokim potencjale innowacyjnym z przeznaczeniem na nabycie lub wdrożenie rozwiązań technologicznych pod warunkiem, że są one stosowane na świecie nie dłużej niż 3 lata lub stopień ich rozprzestrzenienia na świecie nie przekracza 15%. Mimo iż zakres finansowania obu tych działań brzmi podobnie, w przypadku WRPO jest on znacznie szerszy. Jednocześnie w obu działaniach możliwy jest **zakup wartości niematerialnych i prawnych** stanowiących integralną część realizowanego projektu.

Do instrumentów finansowych zawierających elementy ochrony własności intelektualnej należą **działanie 1.4 „Wsparcie projektów celowych” oraz działanie 4.1 „Wsparcie wdrożenia wyników prac B+R” PO IG**. Niniejszy zestaw działań stanowi ciekawe rozwiązanie przeznaczone na wsparcie procesu wdrożeniowego badań naukowych do przemysłu. Pozwala na finansowanie całego procesu od badań naukowych, poprzez budowę prototypu, aż po opracowanie gotowego produktu i wdrożenie go do produkcji. Tak szeroki zakres wsparcia pozwala na realizację innowacyjnych przedsięwzięć znajdujących swoje źródło w nauce, a prowadzących do powstania konkurencyjnych rynkowo produktów.

Działanie 4.4 „Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym” PO IG finansuje duże projekty inwestycyjne definiowane jako nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym, a koszty kwalifikowane w ramach projektów przeznaczone mogą być na nabycie lub wdrożenie rozwiązań technologicznych. Wynikiem realizowanej inwestycji musi być wprowadzenie na rynek nowego produktu lub usługi. W ramach działania poza typowymi wydatkami związanymi z zakupem gruntów, robotami budowlanymi można finansować również koszty usług szkoleniowych, doradczych związanych z inwestycją oraz koszty zakupu wartości niematerialnych i prawnych w formie licencji, patentów, know-how

oraz nieopatentowanej wiedzy technologicznej.

Koszty kwalifikowane, a więc możliwe do dofinansowania ze środków funduszy strukturalnych, obejmują wydatki związane z nabyciem wartości niematerialnych występujących również w innych „innowacyjnych” działaniach poszczególnych programów operacyjnych. Dotyczy to zarówno programu PO IG, jak i tzw. pro-

ści w tym zakresie wśród potencjalnych beneficjentów, a więc przedsiębiorców, jest niewielki. Przykładowo w ramach omówionego wyżej poddziałania 5.4.1 PO IG do 16 marca 2010 r. podpisano z firmami 42 umowy o dofinansowanie. To niewiele, zważywszy, że to program o zasięgu ogólnopolskim. Natomiast w budżetach wielu projektów inwestycyjnych, opiewających nierzadko na kilkadziesiąt

Z Programu Innowacyjna Gospodarka można otrzymać dotację na uzyskanie lub realizację ochrony własności przemysłowej, ale dotychczas niewiele firm skorzystało z tej szansy

gramów regionalnych (RPO), w ramach których wsparcie przekazywane jest na mniejsze przedsięwzięcia o zasięgu lokalnym lub regionalnym. Oczywiście przedstawione powyżej działania są jedynie przykładowymi formami finansowania elementów ochrony własności intelektualnej w ramach funduszy strukturalnych. W praktyce dotyczy to każdego projektu inwestycyjnego, do którego realizacji niezbędne jest nabycie wartości niematerialnych.

Niewykorzystany potencjał

Choć finansowanie ochrony własności intelektualnej z wykorzystaniem środków funduszy strukturalnych daje dość szerokie możliwości, wciąż poziom świadomo-

scy w tym zakresie wśród potencjalnych beneficjentów, a więc przedsiębiorców, jest niewielki. Przykładowo w ramach omówionego wyżej poddziałania 5.4.1 PO IG do 16 marca 2010 r. podpisano z firmami 42 umowy o dofinansowanie. To niewiele, zważywszy, że to program o zasięgu ogólnopolskim. Natomiast w budżetach wielu projektów inwestycyjnych, opiewających nierzadko na kilkadziesiąt

W kolejnych edycjach biuletynu „Własność Intelektualna” przybliżymy poszczególne źródła finansowania, zasady aplikowana o wsparcie z funduszy strukturalnych oraz możliwości, jakie stwarzają. •

Konkursy w ramach omówionych działań PO IG

Działanie/ poddziałanie	Data ogłoszenia konkursu	Data rozpoczęcia naboru	Data zakończenia naboru
1.4	termin uzależniony od zwiększenia alokacji	termin uzależniony od zwiększenia alokacji	termin uzależniony od zwiększenia alokacji
4.1	3.09.2010	1.10.2010	30.10.2010 lub do wyczerpania alokacji na konkurs
4.2	16.08.2010	6.09.2010	30.09.2010 lub do wyczerpania alokacji na konkurs
4.4	alokacja na lata 2007-2013 została wyczerpana; nowy konkurs zostanie ogłoszony w przypadku pozyskania dodatkowych środków	w przypadku pozyskania dodatkowych środków na zwiększenie alokacji termin rozpoczęcia naboru to 1.06.2010	termin uzależniony od zwiększenia alokacji
5.4.1	18.01.2010	1.02.2010	nabór ciągły do wyczerpania alokacji na 2010 r. lub do końca roku 2010

Chronią swoją przyszłość

FOT. ARCHIWUM ELPIGAZ (2x)

Dziś innowacyjne firmy muszą myśleć o ochronie swojego dorobku w dalszej perspektywie niż tylko kilka lat. Pomaga w tym Program Innowacyjna Gospodarka, z którego możliwości umiejętnie korzysta spółka Elpigaz, działająca na rynku autogazu.

Niestabilne ceny ropy naftowej zmuszają do poszukiwania paliw alternatywnych. Szczególnie dotyczy to rynku motoryzacyjnego. Rynek autogazu (LPG) rozwija się w oszałamiającym tempie. Do największych światowych konsumentów tego paliwa należą takie kraje, jak: Korea, Polska, Turcja, Australia, Włochy, Rosja. Według prognoz długoterminowych, łączna sprzedaż LPG w 2030 r. w Europie wyniesie 66 mln ton. Równolegle rośnie na świecie zapotrzebowanie na nowe bezpieczne technologie do instalacji zasilania autogazem napędów samochodowych. Nic więc dziwnego, że błyskawiczną karierę robią instalacje LPG montowane w silnikach benzynowych.

Prace rozwojowe

Dzięki konsekwentnie realizowanej strategii rozwoju, zarządzania innowacjami spółka Elpigaz wykreowała znaną dziś markę w branży. Klienci rynku autoga-

zu oczekują nowoczesnych rozwiązań technicznych, zaawansowanych technologii oraz bezpiecznych, wysokiej jakości produktów. Oferta firmy odpowiada oczekiwaniom polskich i zagranicznych klientów, ponieważ stale wprowadza ona nowe i ulepszone produkty.

Między innymi 2007 r. zrealizowała projekt (finansowany z Funduszy Europejskich) dotyczący uruchomienia produkcji zbiorników LPG „współpracujących z wielozaworami bez zaworu bezpieczeństwa”. – Innowacja polegała na rozdzieleniu zaworu bezpieczeństwa od wielozaworu doprowadzającego gaz ze zbiornika do silnika. Umożliwia to montowanie zbiornika niemalże w każdej pozycji dzięki oddzielnemu umieszczeniu zaworu bezpieczeństwa w określonym miejscu na zbiorniku LPG. Ważne, by zawór bezpieczeństwa połączony był z fazą lotną. Postanowiliśmy rozszerzyć ofertę o zbiorniki toroidalne, montowane

Grzegorz Jarzyński,
prezes Elpigaz Sp. z o.o.:
– Dzięki uzyskaniu ochrony śmielej
będziemy wprowadzać swoje produkty
na rynki zagraniczne

w miejsce koła zapasowego, i nie tylko – mówi Grzegorz Jarzyński, prezes firmy Elpigaz Sp. z o.o. Montaż w dowolnej pozycji to nie jedyna zaleta tych zbiorników. Mogą one pomieścić do ok. 5% paliwa więcej w tych samych gabarytach niż ich standardowe odpowiedniki stosowane dotychczas. Dzięki temu po jednym tankowaniu samochód pokonuje od kilkunastu do kilkudziesięciu kilometrów więcej. Na projekt „Uruchomienie produkcji zbiorników LPG współpracujących z wielozaworami bez zaworu bezpieczeństwa” firma otrzymała 1,25 mln zł dofinansowania w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO WKP). Całe przedsięwzięcie kosztowało 2,68 mln zł. W ramach niego powstała nowa linia do produkcji zbiorników w zakładzie w Gorlicach (województwo małopolskie). Z Programu Innowacyjna Gospodarka w ramach konkursu pilotażowego do działania 1.4+4.1 Elpigaz pozyskał dofinansowanie na projekt „Nowoczesne instalacje gazowe spełniające najnowsze wymagania krajów UE z uwzględnieniem norm emisji spalin minimum EURO 4 oraz regulaminu EKG ONZ 115 (Numer PKWiU 34.30.20-90)”. – Postanowiliśmy pomyśleć o przyszłości. Ponieważ technologie w motoryzacji dynamicznie się rozwijają, stosowane kilka lat temu podzespoły w instalacjach LPG przestały spełniać najnowsze normy. Trudno rozwijać i dostosowywać do nowoczesnych silników produkowane od wielu lat elementy instalacji zasilania gazem – wyjaśnia prezes spółki. – W tym projekcie skupiliśmy się na opracowaniu od podstaw nowych modeli elementów instalacji współpracujących z silnikiem, w szczególności reduktorów i wtryskiwaczy paliwa gazowego.

Ochrona rozwiązań

Dziś Elpigaz Sp. z o.o. eksportuje swoje wyroby do Rosji, Litwy, Łotwy, Estonii, Ukrainy, Anglii, Norwegii, Czech, Włoch, Niemiec, Australii, Chin oraz jest w trakcie nawiązywania nowych kontaktów handlowych i prowadzenia rozmów z kontrahentami z pozostałych krajów UE oraz Korei,

Indii i Białorusi. Założony model biznesowy prowadzenia działalności eksportowej własnych innowacyjnych produktów już chronionych patentem, zmusił firmę do rozszerzenia ochrony na nowe kraje. – Prowadzimy wiele prac badawczo-rozwojowych i szkoda byłoby, gdyby ich wyniki ktoś za darmo wykorzystał. Wkraczamy na nowe rynki, i dlatego chcemy zabezpieczyć tam swoje interesy, mieć gwarancję zwrotu nakładów na badania. Możliwość pozyskania dofinansowania w ramach Programu Innowacyjna Gospodarka wpłynęła na to, że mogliśmy wybrać więcej krajów (niż pierwotnie zakładaliśmy), gdzie będziemy chronić swoje rozwiązania – mówi Grzegorz Jarzyński. – Dzięki uzyskaniu ochrony śmielej będziemy wprowadzać swoje produkty na rynki zagraniczne i udostępniać ich dokumentację. Jeśli ktoś będzie chciał skorzystać z naszej myśli technicznej, będziemy udzielać licencji. Przedmiotem wynalazku, który został w ramach projektu zgłoszony do ochrony, jest zbiornik ciśnieniowy, zwłaszcza czterodennicowy, przeznaczony na gazy w fazie lotnej, gazy skroplone oraz ciecze, stosowany w pojazdach samochodowych, maszynach, urządzeniach stacjonarnych lub mobilnych. Zbiornik ciśnieniowy, według wynalazku, dzięki zastosowaniu łącznika centralnego pozwala na zwiększenie pojemności o 3% w stosunku do typowej konstrukcji z armaturą wewnętrzną. Firma złożyła projekt w pilotażowym konkursie przeprowadzonym w 2008 r. i pozyskała na swoje działania ok. 50 tys. zł. – Wcześniej dokonywaliśmy zgłoszeń patentowych w Europie i znamy już te procedury. Zaskakują nas wymogi związane ze zgłoszeniami w Indiach czy Chinach, gdzie spotykamy się ze specyficznymi wymaganiami. To dla nas nowe doświadczenie – mówi szef Elpigazu. – Oczekiwanie na uzyskanie ochrony trwa od kilkunastu do kilkudziesięciu miesięcy. Oczywiście realizacja projektu finansowanego z Funduszy Europejskich polega za sobą nieco większy nakład pracy – dodatkowa dokumentacja, dopilnowanie procedur, np. związanych z przelewami.

Korzystamy jednak z pomocy firmy doradczej i kancelarii prawnej.

Możliwość pozyskania wsparcia może tylko zachęcać do takiego roztropnego planowania działań. – Wszystkich, którzy ponoszą nakłady na prace badawczo-rozwojowe, namawiam do chronienia wypracowanej własności przemysłowej. Takie perspektywiczne myślenie zwiększa bezpieczeństwo i szanse na sukces finansowy. Ochrona własnych rozwiązań powinna być elementem strategii rozwoju firm – przekonuje prezes Jarzyński.

W ramach projektu Elpigaz zgłosił ochronę patentową w trybie patentu europejskiego na terenie następujących krajów: Albanii, Austrii, Bośni i Hercegowiny, Belgii, Bułgarii, Szwajcarii, Cypru, Czech, Niemiec, Danii, Hiszpanii, Estonii, Finlandii, Francji, Wielkiej Brytanii, Grecji, Węgier, Irlandii, Islandii, Włoch, Lichtensteinu, Litwy, Luksemburga, Łotwy, Monako, Holandii, Portugalii, Rumunii, Serbii, Szwecji, Słowenii, Słowacji, Turcji, a także w trybie fazy krajowej PCT w następujących państwach: Australia, Chiny, Rosja, Indie, Korea, Białoruś i Ukraina. W styczniu 2010 r. projekt został zakończony i spółka złożyła już wniosek o płatność końcową. Obecnie firma czeka na wypłatę dofinansowania. Złożyła już kolejny wniosek o dofinansowanie kosztów zgłoszenia ochrony patentowej nowego wynalazku – zbiornika ciśnieniowego, zwłaszcza trzydennicowego – i czeka na decyzję.

Jerzy Gontarz

Czym jest autogaz

Mieszanka propanu-butanu zwana też LPG (ang. *liquefied petroleum gas*) – jest uznana w Unii Europejskiej za paliwo ekologiczne. Jest to paliwo bez domieszek chemicznych (tylko atomy wodoru i węgla), a mieszanka powietrzno-paliwowa w silniku zasilanym LPG jest bardziej jednorodna niż przy zasilaniu benzyną. Lepsze spalanie mieszanki pozwala na zmniejszenie zawartości substancji szkodliwych, obecnych w spalinach oraz znacząco obniża emisję CO₂ w stosunku do tradycyjnych paliw (benzyna, olej napędowy).

Rozwój rynku

Analizując segment autogazu w Europie w ostatnich latach, zauważa się duży globalny wzrost konsumpcji LPG, szczególnie w takich krajach, jak Rosja, Turcja, Niemcy. Od roku 2006 – po przyjęciu w Niemczech nowych regulacji prawnych, zrównujących opodatkowanie CNG (*compressed natural gas*, czyli sprężony i oczyszczony z wody gaz ziemny) i LPG do roku 2018 – obserwuje się wzrastające zainteresowanie tym nośnikiem napędu. W roku 2006 w stosunku do 2005 podwoiła się w tym kraju konsumpcja gazu oraz liczba samochodów na LPG. Również ukraiński rynek LPG oraz CNG ma ogromny potencjał rozwojowy. Równoległe ze wzrostem konsumpcji tych paliw rośnie zapotrzebowanie na zaawansowane technologicznie instalacje do silników.

Ochrona daje korzyści

Piotr Zakrzewski

FOT. PAMEL PAMKOWSKA/STUDIO

Piotr Zakrzewski
– specjalista do spraw
wspierania innowacyjności
Urzędu Patentowego RP

Trudno się nie zgodzić z twierdzeniem, że ochrona własności intelektualnej ma decydujący wpływ na rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw. Jednakże zainteresowanie firm komercjalizacją nowatorskich rozwiązań jest wciąż niewielkie. Dlaczego?

Ochrona własności przemysłowej to motor innowacyjnej gospodarki. Do prowadzenia innowacyjnej polityki przedsiębiorców zachęcają zarówno regulacje prawne sprzyjające prowadzeniu działalności badawczo-rozwojowej oraz ochronie jej wyników, jak i instrumenty ekonomiczne (dotacje z programów operacyjnych, finansowanie ze środków budżetowych, kredyty technologiczne etc.). Mimo to odsetek firm stawiających na rozwój poprzez komercjalizację nowatorskich rozwiązań jest wciąż bardzo niewielki. Dlaczego tak się dzieje? By odpowiedzieć na to pytanie, należy rozważyć czynniki: normatywne, ekonomiczne, społeczne i w końcu *par excellence* odnoszące się do istoty ochrony własności przemysłowej¹.

Otoczenie instytucjonalne – znaczenie czynników prawnych

Kierunki w zakresie rozwoju gospodarczego poszczególnych państw naszego kontynentu determinują postanowienia organów Unii Europejskiej. Dokumentem o fundamentalnym znaczeniu w tej kwestii jest Strategia Lizbońska, która zakładała m.in. osiągnięcie do 2010 roku przez poszczególnych członków Wspólnoty wskaźnika 3% PKB przeznaczanego na badania i rozwój. Dziś już wiadomo, że cel ten nie został zrealizowany. Obok konkretnych dyrektyw, dokument Komisji Europejskiej stworzył jednak podbudowę metodologiczną, niezwykle przydatną w analizie sytuacji wyjściowej. W ramach tej działalności opracowano European Innovation Scoreboard, w tym Summary Innovation Index (SII) – wskaźnik poziomu innowacyjności gospodarek narodowych. Zaletą narzędzia jest wieloaspektowość podejścia – na ostateczny wynik składa się 25 czynników, przyporządkowanych do 5 obszarów, w tym interesującej nas własności przemysłowej, mierzonej liczbą uzyskanych w EPO, JPO oraz USPTO patentów. W 2007 r. w wyniku przeprowadzonej oceny Polska znalazła się w ostatniej grupie tzw. „państw ścigających”. Szacuje się, że osiągnięcie średniej dla Unii Europejskiej wartości wskaźnika zajmie nam ok. 20 lat. Trzeba jednak zauważyć, że tempo wzro-

stu SII w Polsce jest wyższe niż średnia wartość obliczona dla całej Wspólnoty.

Na gruncie prawa krajowego również istnieją regulacje sprzyjające innowacyjnym przedsiębiorcom, które w założeniu mają pełnić funkcję bodźców dla prowadzenia badań.

W 2005 r. Sejm uchwalił ustawę o wspieraniu działalności innowacyjnej, jej słabością jest jednak zawężenie owego wsparcia do udzielania kredytu technologicznego przez banki kredytujące i premii technologicznej przez Bank Gospodarstwa Krajowego oraz nadawania przedsiębiorcy statusu centrum badawczo-rozwojowego. Wystarczy wspomnieć, że od czasu wejścia w życie regulacji, status centrów otrzymało jedynie 20 firm².

W kwietniu bieżącego roku ukaże się opracowany przez Instytut Nauk Ekonomicznych PAN, *Raport o innowacyjności gospodarki Polski w 2009 roku – synteza wyników badań*, pod red. T. Baczko. Opracowanie stanowi nie tylko zestawienie danych statystycznych, ale antycypuje opracowanie strategii innowacyjności dla Polski. Holistyczne ujęcie, uwzględniające wiele, nie tylko ekonomicznych czynników, zachęca do uważnej lektury i podjęcia (pewnie przez gremia decyzyjne) stosownych działań. Jednym z modeli zaprezentowanych w raporcie jest schemat „3T rozwoju gospodarczego” – technologia, talent i tolerancja. Indeks technologii wyznaczają dorobek badawczy, zgłoszenia patentowe oraz osiągnięcia innowacyjne.

Na najniższym szczeblu pojawia się problem struktury i regulacji zarządzania IP w samym przedsiębiorstwie. To, czy firma osiągnie sukces w zakresie komercjalizacji technologii, zależy bowiem w znacznej mierze od sposobu prowadzenia wewnętrznej polityki – istnienia odpowiednich procedur, działów, a przede wszystkim włączenia innowacyjności w strategię przedsiębiorstwa. W literaturze oraz w praktyce gospodarczej spotyka się wiele modeli zarządzania wiedzą – przykładowo HKMM (od ang. skrótowo *holistic knowledge management model*), zawierający identyfikację zasobów, badanie przydatności, ocenę potrzeb

(ewentualne pozyskiwanie wiedzy), adresowanie, przetwarzanie oraz korzystanie z systemów ochrony wiedzy³.

Czynniki ekonomiczne

Ochrona własności przemysłowej kosztuje. Mimo wsparcia z Funduszy Europejskich (np. działanie 5.4 Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka), przedsiębiorcy niechętnie inwestują w zgłoszenia swoich rozwiązań, zwłaszcza jeśli chodzi o regionalną i międzynarodową ścieżkę. Wynika to z prostej kalkulacji – koszt zgłoszenia krajowego wynalazku to 550 zł, natomiast w ramach procedury PCT – nawet kilkadziesiąt tysięcy złotych (międzynarodowe poszukiwanie, przekazanie, dokument pierwszeństwa, międzynarodowe badanie wstępne, wejście w fazy krajowe; przykładowo za prowadzenie postępowania przed amerykańskim urzędem patentowym trzeba zapłacić w granicach 21-30 tys. zł). Jest to istotna bariera, zwłaszcza dla małych i nowo otwartych firm, które dopiero szukają bądź zagospodarowują niszę rynkową, nie myśląc o ekspansywnej strategii rozwoju, a do takiej należy zaliczyć uzyskiwanie monopolu poprzez dysponowanie prawami wyłącznymi.

Drugim problemem jest analiza finansowa innowacji, kwestia jej wyceny oraz umiejętność zarządzania ryzykiem. Istnieją wprawdzie ogólne metody ekonomiczne pozwalające ocenić względną zyskowość przedsięwzięcia (obliczanie tzw. NPV – *Net Present Value* czy IRR *Internal Rate of Return*; obie metody uwzględniają zmianę wartości pieniądza w czasie), ale nie zawsze znajdują zastosowanie w operacjach na dobrach niematerialnych. Przykładowo: nawet najbardziej genialny wynalazek, jeśli nie znajdzie zainteresowania na rynku, staje się bezwartościowy. Do tego dochodzą jeszcze kwestie związane z możliwością naruszenia praw osób trzecich czy naruszenia obszaru „naszej wyłączności”, jak też ryzyko całkowitej jej utraty poprzez unieważnienie patentu.

Czynniki społeczne

Różne badania wskazują, że świadomość znaczenia ochrony własności przemysłowej jest wśród Polaków wciąż niewielka. Deficyt wiedzy nie omija przedsiębiorców. Obok działalności edukacyjno-szkoleniowej warto rozważyć implementację mechanizmów społeczno-ekonomicznych zachęcających do inwestowania w sektor B+R. Wskaźnik *User-Driven Innovation* (UDI) opiera się właśnie na takiej filozofii, reprezentując podejście popytowe. Co to oznacza? Wszelkie innowacyjne rozwią-

zania dostarczane przez dane przedsiębiorstwo znajdują swoje odzwierciedlenie w potrzebach konsumenta – generuje to z jednej strony zyski po stronie firmy, z drugiej zaś – rodzi zadowolenie klienta, który zakupił produkt spełniający jego oczekiwania. UDI nie stanowi więc autonomicznego mechanizmu, lecz działa w oparciu o interakcje z otoczeniem⁴.

Statystyki

Była już mowa, że prowadzenie działalności innowacyjnej, w tym ochrona własności przemysłowej, wymagają odpowiedniego otoczenia instytucjonalnego (przepisy prawne, wewnętrzne regulacje), ekonomicznego (nakłady finansowe) oraz społecznego przyzwolenia (popyt na innowacje). Oprócz tego wyróżniłbym szereg innych czynników i uwarunkowań:

- rezygnacja z ochrony własności przemysłowej na rzecz np. *know-how*, czyli tajemnicy przedsiębiorstwa (prostsza procedura, niższe koszty, ale też wyższe ryzyko związane z wyciekami informacji)
- brak prostego przełożenia patent-innowacja – najczęściej uzyskanie praw wyłącznych to dopiero otwarcie ścieżki do komercjalizacji i potencjalnego sukcesu rynkowego danego rozwiązania
- długi (zdaniem przedsiębiorców) okres oczekiwania na uzyskanie ochrony, np. patentu (średnio 5 lat)
- niechęć do formułowania długofalowych strategii rozwoju firmy (prawa wyłączne uzyskuje się na lata!) na rzecz koncepcji „tu i teraz” czy generalnie strategii defensywnej
- wysokie koszty (zwłaszcza w procedurach międzynarodowych) zgłoszenia i utrzymania ochrony.

Być może z tych powodów, według danych z raportu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości „Innowacyjność 2008”, odsetek firm aktywnych i innowacyjnych, które dokonały ochrony własności intelektualnej w Polsce w latach 2004-2006, był bardzo niewielki. Większą aktywność w tym obszarze zanotowały przedsiębiorstwa prywatne i duże. Dominującą formą ochrony były zgłosze-

nia znaków towarowych. Najwięcej, bo aż 7%, dokonały ich małe i średnie przedsiębiorstwa z województwa mazowieckiego i pomorskiego. Nie można jednak zapominać, że znak towarowy ze względu na swoje podstawowe funkcje: odróżniającą i marketingową, wpływa na renomę firmy, w żaden sposób nie jest związany z jej poziomem innowacyjności. Z raportu wypływa jeszcze jeden wniosek: działalność B+R skorelowana jest z lokalizacją terytorialną przedsiębiorstwa.

Nieco lepiej przedstawia się statystyka według Raportu Roczny 2008 Urzędu Patentowego RP. Wśród dokonujących krajowych zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych najwyższe plasuje się sektor nauki (trzeba jednak pamiętać, że zaliczają się do niego m.in. szkoły wyższe, JBR-y i PAN) z wynikiem 36,7%, a zaraz po nim sektor gospodarki – 35,9%. Po-

Jedną z przyczyn niskiej aktywności firm w zakresie ochrony własności przemysłowej jest mglista perspektywa zysków. Najczęściej uzyskanie praw wyłącznych to dopiero otwarcie ścieżki do komercjalizacji i potencjalnego sukcesu rynkowego danego rozwiązania

dobnie przedstawiają się dane dotyczące udzielania patentów i praw ochronnych, odpowiednio: nauka – 43,8% i gospodarka – 33,9%.

Jako jedną z rekomendacji w zakresie ochrony własności przemysłowej wskazuje się przyspieszenie procedury rozpatrywania zgłoszeń. Wydaje się, że czas ten i tak stosunkowo niedługi i nieodbiegający od europejskich standardów, uda się skrócić. Będzie to jeden z bodźców zachęcających przedsiębiorców do prowadzenia innowacyjnej działalności, jednakże pełny sukces pozwoli odnieść dopiero uwzględnienie wszystkich scharakteryzowanych tu czynników. •

Dowiedz się więcej

- 1 Na temat czynników stanowiących determinanty innowacyjności zob. *Społeczne determinanty innowacyjności przedsiębiorstw. Raport z badania ankietowego na zlecenie PARP, Warszawa 2008.*
- 2 *Polskie firmy prawie w ogóle nie inwestują w przyszłość*, www.forsal.pl.
- 3 Szerzej na ten temat, W. Kotarba, M. Kotarba, *Zarządzanie wiedzą*, w publikacji *Ochrona wiedzy a kapitał intelektualny organizacji*, W. Kotarba (red. naukowa), Warszawa 2006, s. 42-72.
- 4 Zainteresowanych zagadnieniem *User Driven-Innovation* odsyłam do ekspertyzy przygotowanej przez CASE-Doradcy, pt. *Zwiększanie świadomości przedsiębiorców z zakresu korzyści płynących z popytowego podejścia do innowacji (User Driven-Innovation)*, Warszawa 2008.

Kumulacja praw wyłącznych

Paweł Koczorowski

FOT. PAWEŁ PAMCOWSKI/ELAZNA STUDIO

dr Paweł Koczorowski
– ekspert w Departamencie
Badań Patentowych
Urzędu Patentowego RP

Maksymalizacja ochrony prawnej rozwiązania innowacyjnego wymaga opracowania strategii ochrony. Nie musi pochłaniać zbyt wiele czasu. Ta względnie niedroga inwestycja może się sobicie opłacić.

Własność przemysłowa podlega ochronie prawnej, podobnie jak każdy inny rodzaj własności. Ochrona prawna jest realizowana poprzez udzielanie osobom uprawnionym praw wyłącznych do wykorzystywania chronionej własności przemysłowej w celach zawodowych i zarobkowych. W Polsce instytucją odpowiedzialną za udzielanie praw wyłącznych na różne rodzaje własności przemysłowej jest Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej (UPRP).

Skuteczność ochrony własności przemysłowej zależy od wielu czynników, spośród których najważniejsze są:

- jasne i jednoznaczne określenie przedmiotu ochrony
- precyzyjne wyznaczenie zakresu ochrony, ściśle związane z określeniem przedmiotu ochrony
- wykorzystanie różnych, uzupełniających się wzajemnie narzędzi prawnych.

Dwóm pierwszym aspektom maksymalizacji skuteczności ochrony pośrednio służy badanie formalne i merytoryczne wniosków o udzielenie praw wyłącznych (patentu, prawa ochronnego, prawa z rejestracji), składanych do UPRP. Podczas tych dwóch faz badania wniosków eksperci UPRP wskazują wnioskodawcom ewentualne usterki, których poprawienie umożliwi uzyskanie ochrony, a ponadto zwiększa szanse, by ta ochrona była rzeczywista, a nie iluzoryczna. Naturalne jest, że osoba ubiegająca się o prawa wyłączne chce, żeby ta ochrona była jak najszersza i obejmowała również przypadki wykraczające poza obszar zajmowany przez rozwiązanie innowacyjne. W ten sposób często próbuje się prewencyjnie zablokować ruchy konkurentów na polach, których samemu jeszcze się nie eksploatowało, planując podjęcie działań w przyszłości. Jest to jednakże miecz obosieczny, gdyż prawa nieoparte faktycznie dokonanym rozwiązaniem mogą być dość łatwo podważone przez konkurentów, a wówczas zamiast zapewnić szeroką ochronę, mogą jej w efekcie nie zapewnić w ogóle. Warto zauważyć, że nieskuteczność ochrony najdotkliwiej

można odczuć dopiero w sytuacji konfliktu interesów, zaistniałego pomiędzy osobą uprawnioną, czyli dysponującą prawami wyłącznymi, a konkurentem. Zazwyczaj sprowadza się to do wszczęcia przez konkurenta postępowania o unieważnienie lub ograniczenie praw wyłącznych. Widać z powyższego, jak ważne jest zadbanie o dobrą jakość ochrony już w momencie dokonywania zgłoszenia do UPRP.

Trzeci aspekt maksymalizacji ochrony rozwiązania innowacyjnego polega na równoległym wykorzystaniu odmiennych praw wyłącznych, udzielanych na poszczególne rodzaje własności przemysłowej: patentu na wynalazek, praw ochronnych na wzór użytkowy i znak towarowy, praw z rejestracji wzoru przemysłowego, topografii układu scalonego i oznaczenia geograficznego. Każdy rodzaj własności przemysłowej jest chroniony na podstawie specyficznych właściwości. Ochrona z patentu na wynalazek i z prawa ochronnego na wzór użytkowy opiera się na cechach technicznych rozwiązania, a ochrona z prawa ochronnego na znak towarowy i z prawa z rejestracji wzoru przemysłowego – na cechach zasadniczo nietechnicznych, zwłaszcza wizualnych. Wynalazkiem może być sposób nanoszenia na powierzchnię porcelitową pasty z dwóch niez mieszanych frakcji zawierających różne pigmenty, a wzorem przemysłowym – porcelitowy talerz z dwubarwnym deseniem. Obydwa rozwiązania są ze sobą powiązane poprzez finalny produkt, ale należą do zupełnie różnych dziedzin: wynalazek ma związek z techniką, a wzór przemysłowy – z doznaniem estetycznymi. Inny przykład: wzór użytkowy (uwaga: nie mylić ze wzorem przemysłowym!) może dotyczyć wyprofilowania uchwyty zapewniającego, że kubek nie wysunie się z rąk dziecka, a znak towarowy może ukazywać kubek z uchwytem jako znak graficzny w celu zidentyfikowania marki produktu i odróżnienia go od produktów konkurentów. Kumulacja praw wyłącznych sprowadza się do wybrania takiego zestawu sposobów ochrony rozwiązania innowacyjnego-

go, które łącznie zapewnią lepszą, skuteczniejszą ochronę niż każdy sposób zastosowany z osobna.

Maksymalizacja ochrony prawnej rozwiązania innowacyjnego wymaga opracowania strategii ochrony, która powinna zawierać co najmniej następujące elementy:

1. zdefiniowanie rozwiązania
2. wyznaczenie celów do osiągnięcia, w szczególności celu rynkowego
3. określenie perspektywy czasowej, w której zamierza się korzystać z praw wyłącznych
4. przeanalizowanie, które rodzaje ochrony własności przemysłowej mogą być przydatne do realizacji celów
5. określenie zespołu rozwiązań, których ochrona przyczyni się do obrony oferty rynkowej przed konkurencją
6. opracowanie budżetu przedsięwzięcia z uwzględnieniem wszystkich składników kosztów ochrony
7. sporządzenie planu ochrony, zawierającego m.in. daty zgłoszeń i terminy wygaśnięcia praw wyłącznych.

Przeanalizujmy proces tworzenia strategii ochrony produktu na hipotetycznym przykładzie przedsiębiorcy zamierzącego wprowadzić na rynek nowy napój gazowany. Ten proces musi przebiegać cyklicznie, to znaczy po pierwszym pełnym cyklu musi nastąpić powrót do punktu wyjściowego w celu jego modyfikacji, co wymusza modyfikowanie kolejnych elementów strategii. Proces tworzenia strategii kończy się w momencie, gdy punkt pierwszy nie wymaga dalszych modyfikacji: strategię ochrony można wówczas uznać za pełną. Poniżej prześledzimy pierwszy cykl budowy strategii i w tym celu nadamy konkretną treść powyższemu zestawowi ogólnych elementów strategii.

Krok 1. Innowacyjnym rozwiązaniem jest napój gazowany wykonany według nowej receptury, rozlewany do butelek ze szkła lub tworzywa. Butelki są pakowane w zestawy sprzedażowe po trzy lub sześć butelek, które z kolei pakowane są w kartony mieszczące 48 lub 96 butelek.

Krok 2. Pierwszym celem przedsiębiorcy jest wprowadzenie produktu na rynek polski. W przypadku dobrego przyjęcia produktu na rynku krajowym, rozważa się ekspansję na inne rynki europejskie. Ze względu na aktualnie zbyt mały potencjał przedsiębiorstwa, nie jest przewidywane poszerzenie strefy wpływu na rynki pozaeuropejskie.

Krok 3. Przedsiębiorca oczekuje, że produkt podstawowy będzie się utrzymywał na rynku długo, w założeniu bezterminowo, ale przewiduje również wprowadzenie wariantów produktu, których czas życia na rynku może być krótszy, np. 2-3 lata. W okresie utrzymywania się produktu na rynku przedsiębiorca zamierza korzystać z jego ochrony.

Krok 4. W celu zapewnienia kompleksowej ochrony, w której będą się kumulować środki ochronne właściwe dla różnych rodzajów własności przemysłowej, przedsiębiorca zamierza ubiegać się o patenty na wynalazki (20 lat ochrony), ewentualnie o prawa ochronne na wzory użytkowe (10 lat ochrony), zwłaszcza w przypadku wariantów rozwiązania o krótszym czasie życia na rynku. W ten sposób będzie chronił rozwiązania wyróżniające się nowymi zespołami cech technicznych. Z kolei rozwiązania dotyczące sfery wizualnej produktu przedsiębiorca ma zamiar chronić za pomocą praw z rejestracji wzorów przemysłowych (25 lat ochrony) oraz praw ochronnych na znaki towarowe (10 i więcej lat ochrony – w praktyce czas ochrony może być nieograniczony).

Krok 5. Przedsiębiorca zamierza przede wszystkim chronić recepturę napoju gazowanego poprzez patent na wynalazek. Rozważa także możliwość objęcia ochroną patentową nowego sposobu

dostarczania dwutlenku węgla do napoju, w którym płyn jest nasycany tym gazem na etapie mieszania składników. Zamierza również ubiegać się o ochronę patentową zamknięcia butelki poprzez zgłoszenie wynalazku obejmującego ukształtowanie szyjki butelki w obszarze zamknięcia oraz dostosowany do tego ukształtowania szyjki rodzaj zamknięcia. W przypadku, gdyby badanie merytoryczne wynalazku wykazało, że jest on co prawda nowy, ale nie posiada wymaganego poziomu wynalazczego, przedsiębiorca planuje złożenie wniosku o konwersję wynalazku na wzór użytkowy. Ma przy tym świadomość, że o ile patent na wynalazek trwa 20 lat, to prawo ochronne na wzór użytkowy wygasa już po 10 latach. Dołoży zatem wszelkich starań, żeby rozwiązanie zamknięcia butelki mogło uzyskać patent, maksymalizując przez to czas ochrony.

Ponadto przedsiębiorca złoży wnioski o zarejestrowanie wzorów przemysłowych dotyczących wyglądu butelki, zamknięcia butelki, opakowania na 3 butelki, opakowania na 6 butelek oraz kartonów na 48 i 96 butelek. Nowość i indywidualny charakter projektów zamierza osiągnąć poprzez wykorzystanie oryginalnego kształtu butelki w formie stylizowanej postaci ludzkiej, z zamknięciem w kształcie kapelusza, który będzie odwzorowany dwuwymiarowo również na opakowaniach. Jednocześnie sylwetka człowieka w kapeluszu będzie elementem znaku graficznego, który zostanie zarejestrowany jako znak towarowy. Także nazwy napoju i jego kolejnych wariantów będą chronione znakami towarowymi. Zarówno w przypadku wzorów przemysłowych, jak i znaków towarowych przedsiębiorca dobierze zestaw barw, liternictwo i inne rozwiązania graficzne, służące do wyróżnienia produktu podstawowego i jego odmian. Ponadto ze względu na rozważaną ekspansję na rynki zagraniczne przedsiębiorca zamierza wprowadzić zautomatyzowany system magazynowania i identyfikacji produktu, który umożliwi śledzenie oraz identyfikację butelki z napojem na każdym etapie jej drogi do konsumenta, tj. od chwili zamknięcia butelki albo naklejenia etykiety, do momentu wydania jej klientowi w sklepie. W tym celu każda butelka zostanie wyposażona w specjalizowany układ scalony umieszczony w zamknięciu butelki lub pod etykietą. Topografię tego układu elektronicznego przedsiębiorca może chronić za pomocą prawa z rejestracji topografii układu scalonego.

Krok 6. Budżet na działania związane z ochroną własności przemysłowej będzie obejmował: koszty zgłoszeń (np. 500 zł za każde zgłoszenie drogą elektroniczną wynalazku, wzoru użytkowego lub znaku towarowego do trzech klas towarowych, 300 zł za zgłoszenie wzoru przemysłowego), koszty przygotowania zgłoszenia (np. honorarium dla rzeczownika patentowego za przygotowanie zgłoszenia i prowadzenie postępowania – do ustalenia z wybraną kancelarią rzeczownika patentowego), koszty ochrony (np. 480 zł za pierwsze 3 lata ochrony wynalazku, 250 zł za pierwsze 3 lata ochrony wzoru użytkowego, 400 zł za każdą klasę znaku towarowego za pierwszy 10-letni okres ochrony, 400 zł za pierwszych 5 lat ochrony wzoru przemysłowego). Należy uwzględnić również inne koszty, według tabel zawartych w załącznikach do *Rozporządzenia Rady Ministrów z 29 sierpnia 2001 r. w sprawie opłat związanych z ochroną wynalazków, wzorów użytkowych, wzorów przemysłowych, znaków*

towarowych, oznaczeń geograficznych i topografii układów scalonych (Dz. U. z 2001 r. Nr 90, poz. 1000 z późn. zm.). Przy konstruowaniu budżetu przedsiębiorca weźmie pod uwagę liczbę zgłoszeń w poszczególnych rodzajach własności przemysłowej, starając się tak powiązać ze sobą poszczególne rozwiązania, żeby możliwie dużą ich liczbę zawrzeć w jednym zgłoszeniu. Na tym etapie można znacząco zmniejszyć sumaryczne koszty ochrony. Na przykład do wniosku o patent na sposób napełniania butelki płynem wysokonasyconym dwutlenkiem węgla przedsiębiorca będzie mógł włączyć urządzenie do realizacji tego sposobu (urządzenie dozujące) oraz wytwór otrzymany bezpośrednio tym sposobem (butelka z płynem wysokonasyconym dwutlenkiem węgla). Z kolei przygotowując zgłoszenia wzorów przemysłowych, przedsiębiorca będzie pamiętał, że w jednym zgłoszeniu może ująć do dziesięciu odmian jednego wzoru przemysłowego lub więcej, jeżeli te odmiany tworzą w całości komplet wytworów. Kolejnym krokiem przy opracowaniu budżetu będzie rozpisanie poszczególnych kosztów na lata, ponieważ opłaty za kolejne okresy ochrony wnosi się dopiero po udzieleniu praw wyłącznych, w ściśle określonych terminach. I kolejne zadanie, które już tylko zasygnalizujemy: koszty ochrony za granicą, np. patentu europejskiego, wzoru wspólnotowego i wspólnotowego znaku towarowego. Budżet kompleksowej, kumulatywnej ochrony całego przedsięwzięcia może kształtować się na poziomie od kilkunastu do kilkudziesięciu tysięcy złotych i od kilkudziesięciu do kilkuset tysięcy euro, zależnie od założonej rozległości ochrony w sensie merytorycznym (liczba przedmiotów ochrony), terytorialnym (liczba państw, na których poszczególne rozwiązania będą objęte ochroną) i czasowym (założone okresy, za które będą wnoszone opłaty tytułem utrzymania ochrony w mocy).

Krok 7. W pierwszym cyklu budowania strategii ochrony przedsiębiorca nie jest jeszcze w stanie rozpisać poszczególnych działań w czasie, ponieważ w pierwszej kolejności musi zająć się dopracowaniem całego zespołu rozwiązań, które będą wymagały ochrony. Widać to po różnicach pomiędzy krokiem 1 i krokiem 5. Dopiero po zestawieniu pomysłów pojawiających się podczas opracowywania pełnej strategii i po analizie budżetu działań ochronnych zacznie się wylaniać szczegółowy plan działań. Na tym etapie pojawi się pytanie o moment dogodny

do wprowadzania na rynek rozwiązań wariantowych (np. napoju gazowanego „Light”, napoju niskonasyconego dwutlenkiem węgla, linii owocowej napojów itp.). To pytanie z kolei rodzi następne pytanie o moment, w którym należy dokonać zgłoszenia. Objęcie dalszych planów tajemnicą know-how i odsunięcie w czasie momentu zgłoszenia zapobiega przed wrogimi działaniami konkurentów (o ile nie dowiedzieli się inną drogą o prawdziwych zamiarach przedsiębiorcy) oraz pozwala na efektywne wydłużenie czasu ochrony poprzez przesunięcie początku okresu ochronnego.

Po dokonanej analizie, a jest to dopiero pierwszy cykl procesu budowania strategii ochrony, przedsiębiorca przeddefiniuje przedmiot rozwiązania innowacyjnego.

Krok 1 prim. Rozwiązaniem innowacyjnym jest kompleksowy program rynkowy, obejmujący:

- technologię wytwarzania, butelkowania i pakowania napoju gazowanego
- metodę zautomatyzowanego magazynowania i dystrybucji produktu wraz z ciągłą identyfikacją wyrobu na drodze od wytwórcy do konsumenta
- projekt zespołu przedsięwzięć zapewniających rozpoznawalność i niepowtarzalność produktu na rynku oraz wspierających produkty pochodne, a także
- zespół działań zwiększających renomę przedsiębiorcy i umożliwiających dalszą ekspansję na rynku krajowym i rynkach europejskich.

Jak zauważamy, przedsiębiorca sformułował początkowo nazbyt szczegółowy „Krok 1” na bardzo ogólny „Krok 1 prim”, w którym chciał ująć całą strategię działań rynkowych, wykraczając poza obszar związany z planowaniem ochrony prawnej. Nadmierna ogólnikowość sformułowań w „Kroku 1 prim” jest przeszkodą w szczegółowym określeniu składników strategii ochrony i będzie trzeba ją doprecyzować w kolejnych krokach procedury. Można przypuszczać, że strategia ochrony zostanie dopracowana w trzecim cyklu i proces jej budowania zostanie zakończony.

Tworzenie strategii ochrony opartej na kumulacji praw wyłącznych wymaga wnikliwego przeanalizowania wszystkich aspektów powiązania oferowanych produktów z rynkiem, ale nie wymaga poświęcenia zbyt wiele czasu. Jest to względnie niedroga inwestycja, która może się sobicie opłacić. •

Rodzaje własności przemysłowej

• wynalazek

- receptury napoju i jego odmian
- butelka (np. ukształtowanie szyjki)
- zamknięcie (kapsel)
- sposób napełniania butelki
- urządzenie napełniające
- sposób zamykania butelki
- urządzenie zamykające (kapslujące)
- sposób pakowania butelek
- urządzenie pakujące

• wzór użytkowy

- butelka
- zamknięcie
- urządzenie napełniające
- urządzenie zamykające
- urządzenie pakujące

• wzór przemysłowy

- kształt i kolory butelki
- kształt i kolory zamknięcia
- opakowania

• znak towarowy

- nazwa napoju i jego odmian
- znak dwuwymiarowy (płaski – 2D)
- znak trójwymiarowy (przestrzenny – 3D)
- barwy poszczególnych elementów znaku
- liternictwo napisów

• topografia układu scalonego

- układ scalony w kapslu lub naklejce

• oznaczenie geograficzne

- brak (tylko tradycyjna receptura)

Zakres przedmiotowy patentu europejskiego

Michał du Vall

I. Prawne podstawy określenia zakresu przedmiotowego patentu europejskiego

Zgodnie z art. 64 Konwencji z 5 października 1973 r. o udzielaniu patentów europejskich (cyt. dalej „KPE”), *patent europejski od chwili publikacji wzmianki o jego udzieleniu wywołuje w odniesieniu do uprawnionego w każdym państwie ochrony takie same skutki i podlega tym samym przepisom, co patent krajowy*. Najistotniejszy wyjątek od tej zasady polega na tym, że zakres przedmiotowy patentu europejskiego określają przepisy tej konwencji.

II. Sposób określania zakresu przedmiotowego patentu przed przyjęciem KPE

Przyjęty w KPE (i wskazany niżej) zakres przedmiotowy patentu europejskiego jest wynikiem kompromisu spowodowanego tym, że zarówno w odniesieniu do przepisów prawnych, jak i przyjętej praktyki, pomiędzy państwami-założycielami Europejskiej Organizacji Patentowej istniały zasadnicze różnice. W szczególności we Francji do 1968 r. w ogóle nie wymagano formułowania zastrzeżeń patentowych. Podobnie było w Holandii, Belgii i Luksemburgu, z tym że zgłaszający mógł – fakultatywnie – sformułować zastrzeżenia. Diametralnie różny był natomiast system brytyjski, w którym zastrzeżenia patentowe stanowiły konieczną część zgłoszenia, a ich interpretacja była ścisła.

Z inicjatywy Francji rozpoczęły się w roku 1949 prace mające doprowadzić do zharmonizowania krajowych systemów patentowych. W konsekwencji w 1963 r. doszło do uchwalenia Konwencji strasburskiej o ujednoczeniu określonych pojęć prawa patentowego materialnego, której przepis art. 8 ust. 3 został w dosłownej postaci przeniesiony do cytowanego niżej art. 69 ust. 1 KPE.

III. Postanowienia KPE określające zakres przedmiotowy patentu europejskiego

Zgodnie z art. 69 ust. 1. KPE, *zakres ochrony przyznany patentem europejskim lub europejskim zgłoszeniem*

patentowym określają zastrzeżenia patentowe, jednak opis i rysunki służą do interpretacji tych zastrzeżeń.

Utrwalona wykładnia tego przepisu jest następująca:

Z jednej strony, ochronie podlega jedynie rozwiązanie wyrażone w zastrzeżeniach; jeżeli zatem jakiś element wynalazku został wyrażony jedynie w opisie lub rysunkach, to nie jest objęty prawną wyłącznością. Z drugiej natomiast strony, wszystko, co w opisie lub rysunkach odnosi się do jakichkolwiek części zastrzeżenia, może być użyte do jego interpretacji, i to również wtedy, gdy treść zastrzeżeń jest jednoznaczna.

Integralną część konwencji stanowi „Protokół interpretacyjny”, który miał przyczynić się do ujednoczenia praktyki. Jego treść jest następująca:

1. *Artykuł 69 nie może być interpretowany w ten sposób, aby zakres ochrony przyznanej patentem europejskim był ujmowany jako określony przez ścisłe, dosłowne brzmienie zastrzeżeń patentowych, a opis i rysunki były używane wyłącznie w celu rozstrzygnięcia niejasności występujących w zastrzeżeniach patentowych. Przepis ten nie może być również interpretowany w ten sposób, aby zastrzeżenia patentowe służyły wyłącznie jako wskazówka, a rzeczywiście przyznana ochrona miałaby się rozciągać na to, co w świetle opisu i rysunków fachowiec mógłby uznać za zamierzone przez uprawnionego z patentu. Przeciwnie, przepis ten powinien być interpretowany jako stanowisko leżące pomiędzy powyższymi dwoma skrajnymi ujęciami, które łączy w sobie słuszną ochronę dla uprawnionego z patentu oraz rozsądny stopień pewności dla osób trzecich.*

2. *W celu określenia zakresu ochrony przyznanej patentem europejskim należy brać pod uwagę wszelkie elementy, które są ekwiwalentne wobec elementów określonych w zastrzeżeniach patentowych.*

IV. Praktyka stosowania przepisów KPE

Na razie nie ma ponadnarodowych organów orzekających w sprawie narusze-

FOT. ARCHIWUM MICHAŁA DU VALLA

prof. dr hab. Michał du Vall
– kierownik Katedry Prawa Własności Przemysłowej i Ochrony Konkurencji w Instytucie Prawa Własności Intelektualnej UJ, prorektor Uniwersytetu Jagiellońskiego

Praktyka wykładni zastrzeżeń patentowych dopiero się w Polsce kształtuje. Tylko przy wąskiej interpretacji zastrzeżeń zbieżny będzie zakres patentów udzielanych przez urzędy patentowe: europejski i polski.

nia patentów europejskich (trwają prace nad powołaniem wspólnego sądu, który zapewniłby jednolitość orzecznictwa). Stąd też, mimo że podstawę prawną ustalania zakresu przedmiotowego patentu europejskiego stanowią wskazane powyżej przepisy KPE oraz wiążąca ich interpretacja zawarta w cyt. „Protokole interpretacyjnym”, praktyka przyjęta w różnych krajach jest nadal rozbieżna¹. **Zasadniczo znaczne kontrowersje powstają w związku z problemem ochrony rozwiązań ekwiwalentnych** (wchodzących – w świetle cyt. ostatniego zdania „Protokołu interpretacyjnego” – w zakres patentu). Zatrzymajmy się nad tym zagadnieniem.

Otóż porównywane środki techniczne są względem siebie ekwiwalentami (równoważnikami), jeżeli służą osiągnięciu tego samego ostatecznego celu w postaci rozwiązania tego samego zagadnienia technicznego, spełniają takie same lub zasadniczo zbieżne funkcje (w kontekście całości rozwiązania) i prowadzą do uzyskania takiego samego lub zasadniczo zbieżnego rezultatu technicznego (tzn. takie same lub zasadniczo zbieżne są efekty zastosowania porównywanych środków technicznych)². Różnica w zakresie wykładni zastrzeżeń patentowych w kontekście ekwiwalentów najlepiej uwidoczniła się w orzecznictwie Niemiec i Wielkiej Brytanii. Mianowicie zdarza się, że w sprawach dotyczących tych samych patentów wydawane są całkowicie różne rozstrzygnięcia.

W Niemczech przyjmowana jest **szeroła ochrona, korzystna dla uprawnionego, ale negatywnie wpływająca na stan pewności prawa**.

W szczególności przyjmuje się, że chociaż zastrzeżenia stanowią podstawę wyznaczenia zakresu przedmiotowego patentu, to jednak ochrona obejmuje nie tylko środki techniczne wprost wyrażone w zastrzeżeniach, ale również środki w stosunku do nich ekwiwalentne.

Różnica w zakresie wykładni zastrzeżeń patentowych w kontekście ekwiwalentów najlepiej uwidoczniła się w orzecznictwie Niemiec i Wielkiej Brytanii. Mianowicie zdarza się, że w sprawach dotyczących tych samych patentów wydawane są całkowicie różne rozstrzygnięcia

Za decydującą uznaje się okoliczność, czy wychodząc z zastrzeżeń wynikających z opisu i rysunków oraz przy wykorzystaniu swoich umiejętności, fachowiec byłby w stanie dojść do rozwiązania zastępczego, prowadzącego do tych samych wyników, jakie występują w rozwiązaniu, które jest przedmiotem sporu.

Sądy brytyjskie natomiast nigdy nie przyjęły doktryny ekwiwalentów *sensu stricto*. W celu ustalenia zakresu patentu tamtejsze sądy tradycyjnie brały natomiast pod uwagę **istotne cechy** zastrzeżonego wynalazku. Praktyka ta umożliwiała wprowadzić objęcie ochroną większego zakresu, niż wynikający z dosłownego brzmienia zastrzeżeń, ale w znacznie węższym zakresie aniżeli w Niemczech. Współcześnie w sprawach o naruszenie patentu stosuje się test, sprowadzający się do udzielenia odpowiedzi na trzy pytania:

1. Czy różnica istniejąca pomiędzy chronionym wynalazkiem a porównywanym rozwiązaniem wpływa na sposób funkcjonowania tego wynalazku? W razie odpowiedzi pozytywnej uznaje się, że nie dochodzi do naruszenia patentu, w przypadku zaś odpowiedzi negatywnej – zadaje się następne pytanie.

2. Czy fakt, że różnica pomiędzy rozwiązaniami nie wpływa na sposób funkcjonowania wynalazku, byłby oczywisty dla fachowca w dacie opublikowania patentu? W razie odpowiedzi negatywnej uznaje się, że przeciwstawione rozwiązanie wykracza poza zakres ochrony, w przypadku zaś odpowiedzi pozytywnej, zadaje się trzecie pytanie.

3. Czy fachowiec mógłby na podstawie brzmienia zastrzeżeń wywnioskować, że uprawniony z patentu chciał, aby dosłownie rozumiane zastrzeżenie stanowiło istotną cechę wynalazku? Odpowiedź twierdząca na to pytanie oznacza, że nie doszło do naruszenia patentu.

Ostatnie z przedstawionych pytań prezentuje brytyjskie podejście do kwestii naruszenia patentu, odróżniając je zarówno od krajów Europy kontynentalnej, jak i od Stanów Zjednoczonych Ameryki. Pytanie zakłada mianowicie **konieczność identyfikacji zamierzonego uprawnionego na podstawie treści zastrzeżeń**. Podno-

si się w tym kontekście, że uprawniony ma często interes w ograniczeniu zakresu patentu. W szczególności powodem wąskiego ujęcia zastrzeżeń może być okoliczność, że w przeciwnym wypadku wynalazek nie spełniałby przesłanek zdolności patentowej. Rozszerzenie zakresu ochrony mogłoby bowiem w konkretnych okolicznościach spowodować, iż rozwiązanie przestałoby być „nowe” lub „nieoczywiste”.

V. Sugestia dla polskich sądów

Na terytorium Polski funkcjonują patenty udzielane zarówno przez Europejski Urząd Patentowy (na podstawie przepisów KPE), jak i Urząd Patentowy RP (na podstawie ustawy z 30 czerwca 2002 r. prawo własności przemysłowej, dalej: pwp). Wedle art. 63 ust. 2 pwp, **zakres przedmiotowy patentu określają zastrzeżenia patentowe zawarte w opisie patentowym. Opis wynalazku i rysunki mogą służyć do wykładni zastrzeżeń patentowych**. Z brzmienia powyższego przepisu wynika, że jeżeli treść zastrzeżeń – interpretowanych w kontekście opisu i rysunków – jest jednoznaczna, to brak podstaw do ich rozszerzającej wykładni. Nie wykształciła się przy tym praktyka, w świetle której przepis ten należałoby interpretować niezgodnie z jego dosłownym znaczeniem. Brak zatem podstaw do nierespektowania jednej z głównych zasad wykładni przepisów, wedle której – jeżeli ich treść jest jasna – nie należy im przypisywać odmiennego od niej znaczenia. Jednocześnie pewność obrotu wymaga, aby interpretacja zastrzeżeń patentowych – dotyczących zarówno patentu europejskiego, jak i patentu udzielanego przez polski Urząd Patentowy – prowadziła do takich samych wyników. Nie byłoby bowiem właściwe, aby zakres przedmiotowy patentu był różny, w zależności od tego, który urząd patentowy (europejski czy polski) udzielił ochrony. Moim zdaniem, taką **jednolitość interpretacji można uzyskać poprzez tak wąską wykładnię patentów europejskich, jaką przyjmują sądy brytyjskie** – i w konkluzji za taką ich wykładnią się opowiadam. •

Dowiedz się więcej

1 Przykładami są zwłaszcza sprawy: *Epilady, Pipe Clamp*, zob. M. du Vall, *Prawo patentowe*, Warszawa 2008, s. 246, przyp. 510

2 B. Czachórska-Jones, *Ochrona patentu [w:] System prawa własności intelektualnej*, t. 3, *Prawo wynalazcze*, pod red. J. Szwejli i A. Szajkowskiego, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1990, s. 264.

Wiedza to potęga

Innowacja, leżąca u źródeł wzrostu gospodarczego, to istota tworzenia wartości w dzisiejszym złożonym środowisku handlowym, a własność intelektualna odgrywa podstawową rolę w jej komercjalizacji. Przed jakimi wyzwaniami stała dziś Światowa Organizacja Własności Intelektualnej?

W wysoce konkurencyjnym środowisku gospodarczym kluczem do sukcesu jest innowacja. Nakierowanie na innowację umożliwia firmom utrzymanie przewagi konkurencyjnej poprzez dostarczanie coraz to nowych i lepszych produktów na rynek, na którym gusta konsumentów wciąż ewoluują.

IP dla innowacji

Własność intelektualna (ang. intellectual property – IP) w postaci patentów, praw autorskich, znaków towarowych oraz wzorów przemysłowych odgrywa kluczową rolę w procesie innowacji. Prawa do własności intelektualnej to mechanizm komercjalizacji innowacji oraz tworzenia wartości ekonomicznej. System własności intelektualnej tworzy bezpieczne środowisko dla inwestycji w innowacje oraz prawne ramy dla obrotu aktywami własności intelektualnej.

Wszystkie firmy posiadają jakąś formę własności intelektualnej i mogą odnieść korzyści ze zidentyfikowania i bardziej skutecznego zarządzania aktywami IP. Te aktywa mogą obejmować nazwę handlową albo jeden lub więcej znaków towarowych podlegających ochronie, wartościowe oraz poufne informacje handlowe – od list klientów po strategię sprzedaży, oryginalne projekty lub też nowe albo udoskonalone produkty lub usługi oraz opublikowane prace. Te wartościowe aktywa mogą być chronione za pomocą systemu własności intelektualnej oraz wykorzystywane dla osiągnięcia celów gospodarczych firmy. Na przykład, jeśli spółka posiada patent lub znak towarowy, można na nie udzielać licencji innym spółkom za odpowiednią opłatą. Licencja nadaje licencjobjorcy prawa bez przeniesienia prawa własności. Istnieje wiele typów licencji własności intelektualnej, takich jak licencje na technologie, znaki towarowe oraz licencje na sprze-

daż. W ten sposób prawa własności intelektualnej umożliwiają innowatorom i firmom wypracowanie przychodów poprzez udzielanie licencji, sprzedaż lub komercjalizację produktów i usług objętych ochroną w systemie własności intelektualnej, a co za tym idzie, znacząco poprawiają udział rynkowy firmy lub podwyższają stopę zysku.

Nabywając portfel praw własności intelektualnej, firmy mogą również wzmocnić swoją wartość w oczach inwestorów i innych instytucji finansowych, co bardzo się liczy przy staraniach o zwiększenie

Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO) z siedzibą w Genewie oferuje korzystne cenowo usługi ułatwiające proces uzyskiwania międzynarodowej ochrony z patentów, znaków towarowych i wzorów przemysłowych

kapitału lub w przypadku sprzedaży, połączenia albo nabycia przedsiębiorstwa. Aktywa niematerialne (patenty, znaki towarowe, marki, know-how itd.) stanowią coraz większą część wartości handlowej, a kondycja finansowa firm w coraz większym stopniu zależy od identyfikacji, ochrony i skutecznego zarządzania aktywami własności intelektualnej.

System własności intelektualnej określa, w jaki sposób są chronione aktywa niematerialne, jak można nimi zarządzać i z nich korzystać. Własność intelektualna dostarcza dużym i małym firmom ogromnego potencjału służącego do tworzenia wartości gospodarczej, podnoszenia stóp zysku oraz zapewnienia długoterminowej opłacalności finansowej.

Na ochronie wartościowych aktywów za pomocą systemu własności intelektualnej firmy mogą zarabiać

W dzisiejszej silnie zintegrowanej gospodarce rynkowej innowatorzy i firmy, niezależnie od swojej wielkości, muszą umieć zabezpieczać aktywa własności intelektualnej i zarządzać nimi jak najskuteczniej i jak najprościej.

WIPO do usług

Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (World Intellectual Property Organisation – WIPO) z siedzibą w Genewie w Szwajcarii jest na usługi biznesu. Jako wyspecjalizowana agencja ONZ, organizacja oferuje wachlarz korzystnych cenowo usług ułatwiających proces uzyskiwania międzynarodowej ochrony z patentów, znaków towarowych i wzorów przemysłowych. WIPO oferuje również atrakcyjne alternatywy dla długich i kosztownych procesów prawnych poprzez swoje Centrum Arbitrażu i Mediacji. Ponadto WIPO promuje bardziej skuteczne korzystanie z systemu ochrony własności intelektualnej oraz jego przestrzeganie we wszystkich 184 państwach członkowskich. Jej celem jest zwiększenie uczestnictwa krajów rozwijających się w korzyściach płynących z innowacji oraz gospodarki opartej na wiedzy. Nasze programy powstały z myślą o tworzeniu i wspieraniu środowiska wspomagającego rozwój krajowych aktywów innowacyjnych i twórczych oraz przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych. WIPO prowadzi programy pomocy technicznej oraz szkolenia

umiejętności, które obejmują doradztwo prawne i techniczne, podnoszenie publicznej świadomości na temat własności intelektualnej oraz organizację seminariów szkoleniowych dla konkretnych grup odbiorców. Zapewniają krajowym i zagranicznym użytkownikom systemu własności intelektualnej dostęp do rozwiniętych usług związanych z IP.

WIPO ściśle współpracuje z Urzędem Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej (UPRP) w organizowaniu imprez przyczyniających się do lepszego rozumienia systemu własności intelektualnej oraz możliwości jego wykorzystania strategicznego do wspomagania rozwoju gospodarczego, społecznego i kulturalnego. W dniach 25 i 26 marca 2010 r. w War-

szawie WIPO we współpracy z UPRP i Giełdą Papierów Wartościowych organizuje międzynarodową konferencję poświęconą wykorzystaniu innowacyjności i kreatywności kobiet w nauce i biznesie dla rozwoju gospodarczego. Głównym celem konferencji jest przegląd dobrych praktyk pomagających wykorzystać kreatywny i innowacyjny potencjał kobiet w nauce i biznesie. Konferencja jest doskonałą okazją, by poszerzyć wiedzę o własności intelektualnej oraz poznać innych kreatywnych i innowacyjnych przedsiębiorców (szczegóły na stronie: www.wipo.int oraz www.uprp.pl).

WIPO opracowuje również materiały informacyjne, przewodniki i pakiety szkoleniowe. Są one dostępne bezpłatnie na stronie internetowej organizacji. Obejmują one Panoramę IP – multimedialny pakiet edukacyjny o własności intelektualnej przeznaczony dla społeczności przedsiębiorców, który wkrótce będzie dostępny w języku polskim, jak również serię praktycznych przewodników i podręczników dotyczących rozmaitych aspektów systemu własności intelektualnej dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Wyzwania

Jako międzynarodowa agencja odpowiedzialna za własność intelektualną WIPO stanowi forum międzynarodowych dyskusji dotyczących rozwoju własności intelektualnej oraz analizy nowych zagadnień pojawiających się w związku z IP.

Głównym wyzwaniem jest zapewnienie, by system własności intelektualnej nadal stymulował innowacyjność i kreatywność oraz pomagał w utrzymywaniu ładu rynkowego. Na przykład rosnące uzależnienie od techniki wywołało zapotrzebowanie na prawa patentowe na całym świecie, co z kolei spowodowało narastającą liczbę nierozpatrzonych zgłoszeń patentowych. Międzynarodowa społeczność własności intelektualnej pod auspicjami WIPO szuka rozwiązań tego ważnego problemu. Podobnie w dziedzinie praw autorskich ogromnym wyzwaniem jest zmiana środków wyrazu na technologię cyfrową i potęgę dystrybucyjną internetu, które wymagają znalezienia odpowiednich rozwiązań.

Usługi WIPO obejmują tanie, przyjazne dla użytkownika i skuteczne systemy biznesowe ułatwiające międzynarodowe nabywanie i zarządzanie aktywami własności intelektualnej. Obejmują one Układ o Współpracy Patentowej (Patent Cooperation Treaty – PCT), system madrycki międzynarodowej rejestracji znaków towarowych oraz system haski międzynarodowej rejestracji nazwy pochodzenia. Systemy te zostały stworzone w celu uproszczenia procedury ubiegania się o prawa własności intelektualnej we wszystkich krajach, w których występuje się o taką ochronę.

Priorytetem dla WIPO jest zapewnienie, by te systemy nadały za zmieniającymi się potrzebami użytkowników – osób posiadających prawa wyłączne, ich przedstawicieli, urzędów własności intelektualnej czy osób trzecich.

Własność intelektualna ma do odegrania ważną rolę niemal w każdej dziedzinie rozwoju firmy oraz strategii konkurencyjności: od rozwoju produktu do stworzenia wzoru; od zidentyfikowania partnerów biznesowych do monitorowania konkurencji; od zapewniania usług do marketingu; od znalezienia źródeł finansowania do eksportu lub poszerzenia możliwości rynkowych za granicą poprzez licencje lub franczyzę.

WIPO stawia sobie za cel wspomaganie innowacyjności i kreatywności. Jak powiedział Francis Bacon, wiedza to potęga. Dzisiaj wiedza na temat własności intelektualnej pozwoli dużym i małym firmom rosnąć i odnosić sukcesy w nowoczesnej gospodarce. Innowacja, leżąca u źródeł wzrostu gospodarczego, to istota tworzenia wartości w dzisiejszym złożonym środowisku handlowym, a własność intelektualna odgrywa podstawową rolę w jej komercjalizacji.

Przygotowane przez ekspertów WIPO

Podajemy informacje o wybranych szkoleniach, warsztatach, seminariach i konferencjach związanych z własnością intelektualną. Wszystkie poniższe wydarzenia są realizowane w ramach projektów, które uzyskały dofinansowanie z poddziałania 5.4.2 „Popularyzacja wiedzy w zakresie własności intelektualnej” Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

1. „Strategie zarządzania międzynarodowego oparte na własności intelektualnej. Promocja korzyści z ochrony własności intelektualnej w polskich przedsiębiorstwach”

Organizator: Krajowa Izba Gospodarcza (www.kig.pl)

Grupa docelowa: przedsiębiorcy zainteresowani ochroną własności intelektualnej.

Czas trwania: Realizacja projektu rozpoczęła się 1 stycznia 2009 r., a zakończenie przewidziane jest do 30 czerwca 2010 r.

Najbliższe warsztaty (bezpłatne) „Projektowanie strategii rozwojowej przedsiębiorstwa z ochroną praw własności przemysłowej” odbędą się:

- **8 kwietnia 2010 r.** w Regionalnej Izbie Gospodarczej w Katowicach

- **20 kwietnia 2010 r.** w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Krakowie

Konferencja: „Ochrona własności przemysłowej skutecznym narzędziem budowania przewagi konkurencyjnej”, odbędzie się 15 czerwca 2010 r. w Warszawie

Szczegółowe informacje oraz formularze dostępne są na stronie internetowej: www.ip-conference.pl

Dane kontaktowe:

Danuta Wasyluk, specjalista ds. rekrutacji przedsiębiorców oraz organizowania konferencji końcowej
e-mail: dwasyluk@kig.pl, tel. 22 630 97 33

2. „WIDOK – Własność Intelektualna: Doceniam, Ochraniam, Korzystam”

Organizator: Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego SA

Grupa docelowa: mikro-, małe oraz średnie przedsiębiorstwa z terenu całej Polski z branż: IT, farmaceutycznej, kosmetycznej oraz prowadzące działalność importową lub eksportową.

Czas trwania: styczeń 2009 – grudzień 2010.

Najbliższe seminaria (bezpłatne):

- **14 kwietnia 2010 r.:** „Ochrona wzorów przemysłowych”

prowadzący: dr Justyna Ożegalska-Trybalska
Kraków, Hotel Andel's, ul. Pawia 3, godz. 9.00-16.00

- **14 maja 2010 r.:** „Problem podrabiania i piractwa – dochodzenie roszczeń w szczególności przez importera i eksportera”

prowadzący: dr Mariusz Kondrat
Kraków, Hotel Andel's, ul. Pawia 3, godz. 9.00-16.00

Szczegółowe informacje oraz formularze dostępne są na stronie internetowej: www.marr.pl

Dane kontaktowe:

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego
Departament Zarządzania Projektami i Programami
ul. Kordylewskiego 11, 31-542 Kraków
tel. 12 617 66 19, fax 12 617 66 66
e-mail: bogumila.kowalik@marr.pl

3. „Ochrona własności intelektualnej – program informacji dla przedsiębiorców Polski Wschodniej”

Organizator: Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC POLAND”

Grupa docelowa: przedsiębiorcy (mikro, mali, średni), którzy mają siedzibę (a w przypadku przedsiębiorcy będącego osobą fizyczną – miejsce zamieszkania) na terenie 5 województw Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskim, podlaskim, lubelskim, podkarpackim, świętokrzyskim.

Czas trwania projektu: maj 2009 r. do październik 2010 r.

Konferencje: „Ochrona własności intelektualnej – od innowacyjnego pomysłu do rozwiązania chronionego prawem”

Warsztaty odbywają się w formie dwudniowych spotkań, w wymiarze 16 godzin. Terminy i miejsca najbliższych spotkań:

- **7-8 kwietnia 2010 r.** w Olsztynie
- **28-29 kwietnia 2010 r.** w Rzeszowie (grupa I)
- **28-29 kwietnia 2010 r.** w Rzeszowie (grupa II)
- **19-20 maja 2010 r.** w Białymstoku
- **26-27 maja 2010 r.** w Kielcach (grupa I)
- **26-27 maja 2010 r.** w Kielcach (grupa II)
- **27-28 maja 2010 r.** w Olsztynie

Szczegółowe informacje dostępne są na stronie internetowej:

www.info-patent.pl

Dane kontaktowe:

Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego
Małgorzata Plak
tel. 81 749 32 03, fax 81 749 32 13
e-mail: malgorzata.plak@oic.lublin.pl

4. „ZA@ZĄDZANIE WŁASNOŚCIĄ INTELEKTUALNĄ”

Organizator: Krajowa Izba Gospodarcza

Grupa docelowa: przedsiębiorcy, z siedzibą na terenie RP, w tym: właściciele firm, menedżerowie, szefowie działów rozwoju oraz twórcy innowacji.

Czas trwania projektu: 1 września 2009 r. – 31 sierpnia 2010 r.

Konferencje trwają 16 godzin i są podzielone na dwa dni. Każda konferencja podzielona jest na część wykładową oraz warsztatową.

- **14-15 kwietnia 2010 r.** – ławska Izba Gospodarcza, tel. 89 648 57 51

- **20-21 kwietnia 2010 r.** – Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu, tel. 56 658 62 93

- **22-23 kwietnia 2010 r.** – Łódzka Izba Przemysłowo-Handlowa, tel. 42 250 54 50

- **13-14 maja 2010 r.** – Północna Izba Gospodarcza w Szczecinie, tel. 91 486 07 65 lub 68 wew. 26

- **19-20 maja 2010 r.** – Izba Przemysłowo – Handlowa w Białymstoku, tel. 85 652 56 45

- **9-10 czerwca 2010 r.** – Regionalna Izba Gospodarcza Pomorza (Gdańsk), tel. 58 305 23 25

- **16-17 czerwca 2010 r.** – Krajowa Izba Gospodarcza (Warszawa), tel. 22 630 96 63

Szczegółowe informacje na temat konferencji dostępne są na stronie internetowej: www.zwi.kig.pl

Dane kontaktowe:

Krajowa Izba Gospodarcza
Biuro Projektów
tel. 22 630 96 87; 22 630 98 66, fax 22 630 97 28
e-mail: zwi@kig.pl

INNOWACYJNA GOSPODARKA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego